

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет політичних наук
Кафедра історії

**Соціально-економічний розвиток США
у 20-40 рр. ХХ ст.**

АВТОРЕФЕРАТ
дипломної роботи
на здобуття освітнього ступеню «магістр»

Виконав:

студента VI курсу групи 634

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність: 032 «Історія та археологія»

Коротнян Дмитро Олександрович

Науковий керівник:

доктор історичних наук, професор

Котляр Юрій Вадимович

Миколаїв – 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження Розглянута епоха сповнена складністю, напруженістю і протиріччями. Економіка країн розвивалася неоднаково через різкі підйоми та спади. Саме цей історичний період є найкращим прикладом і проекцією для сучасності. У цьому інтервалі ми повинні шукати відповіді, підказки і правильні напрямки для вирішення поточних геополітичних проблем.

Розвиток США в міжвоєнний період є основною темою цього наукового дослідження. Протягом 1920-х років економіка США перебувала в епосі Ревучих років. Ці роки призвели до накопичення надмірних прибутків, які, у свою чергу, стали підґрунтям для нових міжнародних корпорацій. Державний департамент США брав участь у створенні нового світового політичного центру – Вашингтону. Крім того, бізнес конгломерати США були зацікавлені в створенні фінансового центру - Нью-Йорк. Перетин інтересів державного та приватного секторів призвів до розвитку нового світового лідера, щонайменше, на кілька наступних десятиліть – Сполучених Штатів Америки.

Об'єкт дослідження – політичний та економічний розвиток США протягом 1920-х-1940-х роках.

Предмет дослідження – економічні потрясіння і фінансовий вплив на експонентний від'ємний зріст промисловості США.

Географічні межі даної роботи в основному охоплюють США, але також інші країни фрагментарно залучені у дослідженні.

Мета роботи полягає у відстеженні впливу американського бізнесу на економічне переродження цілого світу після тривалого кризового періоду.

Мета конкретизується і розглядається в таких основних **завданнях**:

- показати передумови розвитку США;
- зрозуміти причини фінансових і економічних потрясінь;

- відстежити «бізнес-фактор» у відносинах між США з іншими країнами;
- відстежити розвиток впливу бізнес структур США на світові відносини;
- описати прогрес США в економічному розвитку;

Хронологічні рамки знаходяться в проміжку від підписання Версальського договору 10 січня 1920 року і до кінця Другої світової війни 2 вересня 1945 року.

Територіальні рамки дослідження охоплюють, в основному, Сполученні Штати Америки. Однак дослідження також дотичне до багатьох країн у визначених хронологічних рамках та адміністративно-територіальних межах визначених у міжвоєнний період.

Методи дослідження. Виходячи з поставленої мети та завдань дипломної роботи, автор використовував такі загальнонаукові принципи як історизм та об'єктивність.

Зазначені принципи та методи наукового пізнання дозволяють найбільш адекватно відобразити процеси історичної сутності. Їх поєднання дає можливість уникнути суб'єктивних оцінок, залишитися на об'єктивно-науковій точці зору та забезпечує наукову достовірність результатів дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у відстеженні маловідомих фактів у відносинах між США і іншими країнами у міжвоєнний період. Із чіткого розуміння результатів роботи, ми можемо в подальшому зменшити вплив глобальних ризиків у геополітичній невизначеності. Це праця доводить зв'язок між американськими організаціями та політичними лідерами Радянського Союзу у міжвоєнний період. Економічні перетворення Союзу були успішними завдяки декільком основним чинникам: грошовому потоку із розвинутих країн, імпорту технології та політичної підтримки з боку великого американського бізнесу.

Практичне значення. Сучасний світ увійшов в період невизначеності. З фінансової точки зору, ми живемо в світі «запамороченої голови». Епоха низьких відсоткових ставок, яка повільно відходить тільки у США, робить недооціненими цілі галузі економіки. Тим не менш, ми не повинні зменшувати увагу до цього унікального явища. Крім ери низьких відсоткових ставок, напруженість на Близькому Сході, можливість розпаду Європейського Союзу, фактор Росії не додають чіткості дій у світовій економіці та у справах приватного сектору. Проведена аналогія з історії буде корисна для прогнозування потенційних варіантів розвитку макроекономіки у світі.

Апробація результатів дослідження. Дана робота отримала апробацію від Публічного Акціонерного Товариства Комерційного Банку «Приватбанк» за номером №2FN8-31 та підписантом Ющенко.

Структура дипломної роботи відповідає поставленій меті та визначеним завданням і складається зі вступу, чотирьох розділів основної частини, висновків, списку використаних джерел та літератури. Загальний обсяг дослідження становить 89 сторінок, із них основного тексту – 80 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДОСЛІДЖЕННЯ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об'єкт, предмет, мету, основні завдання, географічні та хронологічні межі, розкрито наукову новизну та практичне значення дослідження, апробацію основних одержаних результатів.

У **першому розділі «Історіографія та джерельна база дослідження»** розкрито Крах Уолл-стріт у вересні-жовтні 1929 року і Велика Депресія, що відбулася згодом, були одними з найважливіших подій двадцятого століття. Їх можна розглядати, як основні причини Другої Світової війни, через підлив довіри до ефективності ринку і капіталістичної системи. Популістичні політичні сили капіталістичних країн скористалися кризою для накопичення політичних дивідендів, спираючись на те, що абсурдна та неефективна система радянського комунізму вижила протягом кризових років.

Розділ включає в себе три підрозділи.

У *підрозділі 1.1 «Історіографія проблеми»* визначено ідею боргової дефляції започатковану Ірвіном Фішером. Фішер припускав, що динамічний процес, в якому падіння цін на активи і сировинні товари, створює тиск на номінальних боржників, змушуючи їх на вимушений продаж активів, які, в свою чергу, призводять до подальшого зниження цін і фінансових труднощів. Аналіз Фішера змусив закликати президента Рузвельта підпорядковувати коливання валютного курсу для необхідної рефляції. Порада, до якої Рузвельт прислухався. Ідея Фішера була менш впливова в академічних колах, через контраргумент, що боргова дефляція не що інше, як перерозподіл статків від боржників до кредиторів

У *підрозділі 1.2 «Джерельна база»* розглянуто Джерельна база цього дослідження є доволі ґрунтовною та різноплановою.

Перша група – документи загальнополітичної природи: виступи політиків, стенограми та протоколи засідань конгресу, петиції, періодична преса.

Друга група – статистичні матеріали щодо економічних показників, зайнятості населення, конкурентної спроможності підприємств тощо.

Третя, основна група – це мемуарна література що якнайліпше зображає повсякденне життя та його покращення для середньостатистичного американця.

У підрозділі 1.3 *«Теоретико-методологічні основи дослідження»* показано, використані в дипломній роботі методи: метод історіографічного аналізу та синтезу; порівняльно-історичний метод; ретроспективний метод; хронологічний метод; метод періодизації; історико-генетичний метод; історико-системний метод; історико-типологічний метод та метод по-будови гіпотез.

У другому розділі **«Епоха «Ревучих двадцятих» та її вплив на суспільно-економічні процеси»** висвітлюється Економічне піднесення 20-х років мало ряд особливостей. Суднобудування, виробництво залізничного обладнання, текстильна та вугільна промисловості перебували у стані застою. Виробничі потужності в машинобудуванні та металургії були завантажені не повністю. Сільське господарство переживало затяжну кризу. У країні було зареєстровано 2-3 млн безробітних. Це пояснювалось нерівномірністю розподілу національного багатства.

Нестабільною була і фінансова система. У 20-х роках на Нью-Йоркській фондовій біржі — найбільшій у світі — відбувався справжній бум, спричинений небувалим підвищенням курсу акцій. Це сприяло залученню на ринок цінних паперів значних фінансових ресурсів. Зворотним боком економічного буму став войовничий політичний консерватизм, який проявився у скасуванні будь-яких соціальних програм і невтручанні держави в економічне життя. Почалися гоніння на профспілки, а

будь-які виступи за соціальні права розцінювались як інсинуації більшовиків. Яскравим проявом консерватизму став «сухий закон», який у 1920 р. набрав чинності як XVIII поправка до конституції. Він забороняв виготовлення і продаж спиртних напоїв по всій території США, що спричинило зростання підпільного бізнесу спиртними напоями, наркотиками, рекет, появу організованої злочинності.

Відбулися зрушення і в політичному житті країни. На виборах 1924 р. у боротьбу вступила нова сила. Окрім демократичної та республіканської партій, у виборах брав участь прогресивний блок, який підтримував сенатора-республіканця від штату Вісконсін Р. Лафоллета: той балотувався як "незалежний" кандидат у президенти. Його підтримували Американська Федерація Праці (АФТ), соціалістична партія та ряд громадських організацій. Рух на підтримку Лафоллета був найбільшим в історії США масовим народним політичним виступом, що вийшов за межі двопартійної системи. В 1924 р. вперше у виборах взяла участь компартія, яка висунула своїм кандидатом у президенти В. Фостера.

У третьому розділі «США в добу «Великої Депресії» та «Нового курсу» Ф. Рузвельта» висвітлюється Неминучий наслідок циклічної кризи — погіршення положення трудящих. Різко знизився їхній життєвий рівень. Падіння курсу акцій торкнулося від 15 до 25 млн. американців. Охоплені панікою люди прагнули розміняти банкноти на золото. Росло число безробітних, кілька мільйонів були напівбезробітними. З членами родин безробітні склали майже половину всього населення. Заробітна плата знизилася більш ніж удвічі. Багато хто позбавилися житла, виникли «містечка Гувера» — поселення безробітних на окраїнах міст, вибудовані із будівельних відходів. Населення голодувало — тільки в Нью-Йорку в 1931 р. від голоду загинули 2 тис. чоловік.

Промислова криза перепліталася з аграрним. Збір пшениці упав до рівня 1934 р. на 36%, кукурудзи — на 45%. Ціни на сільськогосподарські продукти

знизилися на 58%, а більш 40% фермерських доходів йшло на погашення заборгованості і податки. За роки кризи розорилися близько 1 млн. ферм, вони були примусово продані, і фермери позбавилися власності на землю.

Для стримування падіння цін і скорочення пропозиції продуктів на ринок їх знищували — пшеницю спалювали в топках паровозів і пароплавів, молоко з цистерн виливали у водойми, картопляні і бавовняні полячи заливали чи гасом заорювали.

У США в цей період затвердилася філософія «американського індивідуалізму», не державного регулювання економіки, що визнає, його втручання в справи приватного бізнесу, хоча в роки першої світової війни воно застосовувалося. Вступивший у роль президента Герберт Гувер (1874—1964) спочатку обмежився введенням торгового протекціонізму, вважаючи, що криза буде переборена автоматично і країна справиться з ним за 60 днів. У 1930 р. для різкого скорочення ввозу товарів у США був прийнятий високий митний тариф. У відповідь на це інші країни теж підвищили ввізні мита.

У **четвертому розділі «Розвиток США в період Другої світової війни»** висвітлюється роки Другої світової війни для США повторилася ситуація Першої. Військові дії проходили в Європі, її господарство руйнувалося. У війну США вступили пізніше інших країн, але і після цього не випробували її руйнівної дії: на території США військові дії не велися. Людські втрати на території США склали 6 людей, загиблих від вибуху бомби, запущеної з Японії на повітряній кулі. Згідно з проведеними дослідженнями американське населення в роки війни удягалось і харчувалося краще, ніж в довоєнні роки.

Внесок США в перемогу над Німеччиною був переважно матеріальним. Так, 46 млрд дол. Склали поставки по ленд-лізу, тобто передачі США в борг чи оренду озброєння, боєприпасів, стратегічної сировини, продовольства та ін. країнами Альянсу антигітлерівської коаліції в

період Другої світової війни. Це не було подарунком. Президент Гаррі Трумен справедливо зазначав: «Гроші, витрачені на ленд-ліз, безумовно, врятували безліч американських життів. Кожен російська, англійська або австралійський солдат, який отримував спорядження по ленд-лізу і йшов до бою, пропорційно скорочував військові небезпеки для нашої власної молоді».

Однак ленд-ліз був вигідний не тільки цим. Щоб відправити спорядження союзникам, воно закуповувалося у американських корпорацій. Ленд-ліз викликав економічне пожвавлення, збільшення зайнятості, нові доходи, нове будівництво. У роки війни збільшилася вага держави. Військові промислові підприємства будувало тоді держава. Було побудовано 2,5 тис. Нових заводів, оснащених передовою технікою. Після війни ці підприємства були продані монополіям, причому продавалися вони в три-п'ять разів дешевше, ніж обійшлися державі.

У висновках обгрунтовано теоретичні узагальнення й нові підходи до вирішення наукових проблем, які стосуються питань ... Основні результати дослідження зводяться до таких положень:

1. Отже, висновок перший – витрачаючи час на з'ясування питання «хто винен» та затягування з пошуком відповіді на питання «що робити», відсутність відповідального лідера, невміння залучати реальних фахівців до розробки програм та законодавчих актів та нездатність всіх гілок влади діяти швидко й ефективно робить країну щодня все більш вразливою перед світовою кризою.

2. Висновок другий: допоки влада не навчиться бути чесною і діяти порядно відносно своїх громадян, паніки та ажіотажі будуть неминучими дестабілізуючими чинниками на ринку. Основний капітал влади – довіра, а заробити її можна лише ефективними та зрозумілими всім діями.

Наступним викликом для Франкліна Рузвельта стала ситуація в промисловості.

16 червня 1933 року Конгрес ухвалив закон про відновлення національної промисловості NIRA - National Industrial Recovery Act. Цей закон відміняв принцип «вільної конкуренції» і запроваджував принципи «чесної конкуренції».

3. Зовнішню політику від Рузвельта історики назвали політикою «доброго сусіда».

З одного боку він втілював в життя доктрину Монро, тобто проводив політику на розвиток обох частин американського континенту, закритого для європейської колонізації, сповідував ізоляціонізм у відношенні до Європи.

Америка намагалася всіляко залишатися поза війною, аж поки японці не напали на Перл-Харбор. Війна дала величезний поштовх економіці США, однак Рузвельт завжди працював для того, аби створити світ, максимально захищений від війни. Його справедливо вважають одним із батьків сучасного світопорядку та Організації об'єднаних націй.

4. США у міжвоєнні роки у XX столітті захищала виключно інтереси своєї держави та інтереси свого великого монополістичного бізнесу. Головною опорою цього дипломатичного плану були націоналістичні рухи, надлишок коштів у великого бізнесу та бажання в подальшому збільшити вплив на Росію, Велику Британію та світову спільноту загалом. В цілому можна зробити висновок, що американський чинник у російсько-американських відносинах у 20 рр. XX ст. був дуже значним і до сих пір являється ключовим і в наші дні.

АНОТАЦІЯ

Коротнян Д. О. Соціально-економічний розвиток США у 20-40 рр. XX ст. – На правах рукопису.

Дипломна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр». Чорноморський національний університет імені Петра Могили. – Миколаїв, 2019.

Розглянута епоха сповнена складністю, напруженістю і протиріччями. Економіка країн розвивалася неоднаково через різючі підйоми та спади. Саме цей історичний період є найкращим прикладом і проекцією для сучасності. У цьому інтервалі ми повинні шукати відповіді, підказки і правильні напрямки для вирішення поточних геополітичних проблем.

Розвиток США в міжвоєнний період є основною темою цього наукового дослідження. Протягом 1920-х років економіка США перебувала в епосі Ревучих років. Ці роки призвели до накопичення надмірних прибутків, які, у свою чергу, стали підґрунтям для нових міжнародних корпорацій. Державний департамент США брав участь у створенні нового світового політичного центру – Вашингтону. Крім того, бізнес конгломерати США були зацікавлені в створенні фінансового центру – Нью-Йорк. Перетин інтересів державного та приватного секторів призвів до розвитку нового світового лідера, щонайменше, на кілька наступних десятиліть – Сполучених Штатів Америки.

У світлі всього цього не дивно, що уряд Сполучених Штатів приділяв не надто багато уваги вимогам нью-йоркського фінансового співтовариства відмовитися від протекціоністської традиції.

Гігантські кошти, що опинилися в розпорядженні корпорацій, забезпечили нові великі капіталовкладення в американську економіку. На цій базі почався промисловий підйом і ще збільшив питому вагу Сполучених Штатів у світовому промисловому виробництві, в той час як частка європейських імперіалістичних конкурентів значно знизилася. Через великий

надлишок капіталу, виручені кошти були спрямовані на здобуток ще більшого прибутку і знову таки ж через державний апарат, а точніше через Державний Департамент США.

Ключові слова: Державний Департамент США, прибуток, економічна криза, Уолл Стріт, модернізація.

SUMMARY

Korotnian D. Social-economic development of the USA in 20-40 years of the XX century.— Manuscript.

Considered epoch is full of complexity, intensity and contradiction. Countries` economy developed unequally through the harsh uplifts and decreases. Exactly this historic gap is the best example and projection for the modernity. In this interval we have to seek answers, prompts and the right direction for solving current geopolitical challenges.

The US-USSR affairs in the interwar period are the main theme of this scientific research. During 1920s the US economy was in the Roaring Twenties era. These were the years resulted in making an excessive profit, growing new international corporations and creating enormous trade deals. State Department was involved in the creating of the new world politician center – Washington D.C. Additionally, US business conglomerates were interested in the creating of the finance center – New York. The interest intersection of public and private sectors led to the development of the new worldwide leader for at least several next decades – the United States of America.

Moreover, the United States government did not pay too much attention to the demands of the New York financial community to abandon the protectionist tradition.

The gigantic funds of huge corporations provided new large investments in the American economy. On this basis, the industrial sector began to rise and

increased the United States share in world industrial production, while the share of European imperialist rivals has dropped significantly. Because of the large surplus of capital, the gaining generated even greater profits.

Key words: Department of State, profit, economical crisis, Wall Street, modernization.